

๑.๔๕ แสลงใจ

ชื่อท้องถิ่น	ตุ้มกา
ชื่ออื่นๆ	ตุ้มกาขาว ขี้กา (ตะวันออกเฉียงเหนือ) มะตั่ง มะตั่งตัน มะตั่งหมาก (เหนือ) แสงเปือ แสลงเปือ แสลงโพน แสลงทม ตุ้มกาดัน ตั่ง ตั่งตัน เม็ดกะจี้ กระดุมสุนัข ถั่วพิษ กระดุมผู้ สั้น
ชื่อวิทยาศาสตร์	<i>Strychnos nux-blanda</i> A.W. Hill
ชื่อพ้อง	-
ชื่อวงศ์	STRYCHNACEAE
ชื่อสามัญ	Nux-vomica tree / Strychnine tree

รหัสพรรณไม้ ๑-๖๓๑๑๙๐๖-๑๓-๐๔๕ จำนวนที่พบ ๑ ต้น

สถานภาพ (IUCN) พบทั่วไป (Least Concern: LC)

ลักษณะทางพฤกษศาสตร์

ไม้ยืนต้นขนาดใหญ่ ผลัดใบ สูงได้ถึง ๑๕ เมตร เปลือกต้นสีเทาอมเหลือง ไม่มีช่องอากาศ เกือบไม่มีมือจับ ตามง่ามใบบางครั้งมีหนาม ใบเดี่ยวเรียงตรงข้าม ผิวมันเรียบ สีเขียวเข้ม รูปไข่ รูปรี ค่อนข้างกว้างหรือกลม กว้าง ๘-๑๐ เซนติเมตร ยาว ๑๐-๑๔ เซนติเมตร ปลายใบมนหรือเรียวแหลม ปลายสุดมักจะมีติ่งหนาม โคนใบแหลม กลม หรือเว้ารูปหัวใจเล็กน้อย มีเส้นใบตามยาวคมชัด ๓-๕ เส้น เส้นกลางใบด้านบนแบน หรือเป็นร่องตื้นๆ ด้านล่างนูน เกือบไม่มีขนประปรายตามเส้นใบ ก้านใบยาว ๕-๑๗ มิลลิเมตร ดอกช่อออกที่ซอกใบแบบกระจุก แยกแขนง ตามยอดหรือปลายกิ่ง ช่อยาว ๓-๕.๕ เซนติเมตร มีดอกจำนวนมาก มีขน ก้านช่อยาว ๑-๓ เซนติเมตร กลีบดอกสีเหลืองแกมเขียว ถึงขาว ก้านดอกยาวไม่เกิน ๒.๕ มิลลิเมตร กลีบเลี้ยง ๕ กลีบ รูปไข่แคบถึงรูปใบหอก ยาว ๑.๕-๒.๒ มิลลิเมตร ด้านนอกมีขนถึงเกสรตัวผู้ ด้านในเกลี้ยง กลีบดอกสีเขียวถึงขาว ยาว ๙.๔-๑๓.๖ มิลลิเมตร โคนติดกันเป็นหลอด ปลายแยก ๕ แฉก หลอดยาวกว่าแฉก ๓ เท่า ด้านนอกเกลี้ยง หรือมีตุ่มเล็กๆ ด้านใน บริเวณด้านล่างของหลอดมีขนแบบขนแกะ แฉกมีตุ่มหนาแน่น หนาที่ปลายแฉก เกสรเพศผู้ ๕ อัน ไม่มีก้าน ติดอยู่ภายในหลอดดอก อับเรณูรูปขอบขนาน ยาว ๑.๕-๒ มิลลิเมตร เกือบไม่มีขน ปลายมนหรือมีติ่งแหลม เกสรเพศเมียยาว ๘-๑๓ มิลลิเมตร เกือบไม่มีขน ยอดเกสรเพศเมียเป็นตุ่ม ผลสด รูปทรงกลม ขนาดเส้นผ่านศูนย์กลาง ๕-๘ เซนติเมตร ขนาดใหญ่กว่าพญามูลเหล็ก เปลือกหนา สาก เมื่อสุกสีส้มถึงแดง ไม่แตก เมล็ดกลมแบนคล้ายกระดุม มี ๔-๑๕ เมล็ด ยาว ๑.๕-๒.๒ เซนติเมตร หนา ๕-๑๕ มิลลิเมตร ผิวมีขนสีอมเหลือง เมล็ดมีพิษเมาเบื่อ ทำให้ตายได้ พบตามป่าเต็งรัง ป่าเบญจพรรณ ป่าดงดิบแล้ง และป่าหุบเขาที่ค่อนข้างแห้ง ที่สูงจากระดับน้ำทะเล ๑๐๐-๕๐๐ เมตร ออกดอกราวเดือนมีนาคมถึงเมษายน ผลแก่จัดเดือนมิถุนายนถึงเดือนกรกฎาคม

การใช้ประโยชน์ในท้องถิ่น

• สรรพคุณ

ทุกส่วนของต้นมีพิษ เป็นยาอันตรายมาก การนำมาทำเป็นยาต้องฆ่าฤทธิ์ ตามกรรมวิธีในหลักเภสัชกรรมไทยเสียก่อน

๑) ยาสมุนไพรพื้นบ้านจังหวัดอุบลราชธานี ใช้ แก่น เข้ายากับเครื่องกอสอ ต้มน้ำดื่ม แก้เบาหวาน ลำต้น ต้มน้ำดื่ม แก้พิษภายใน

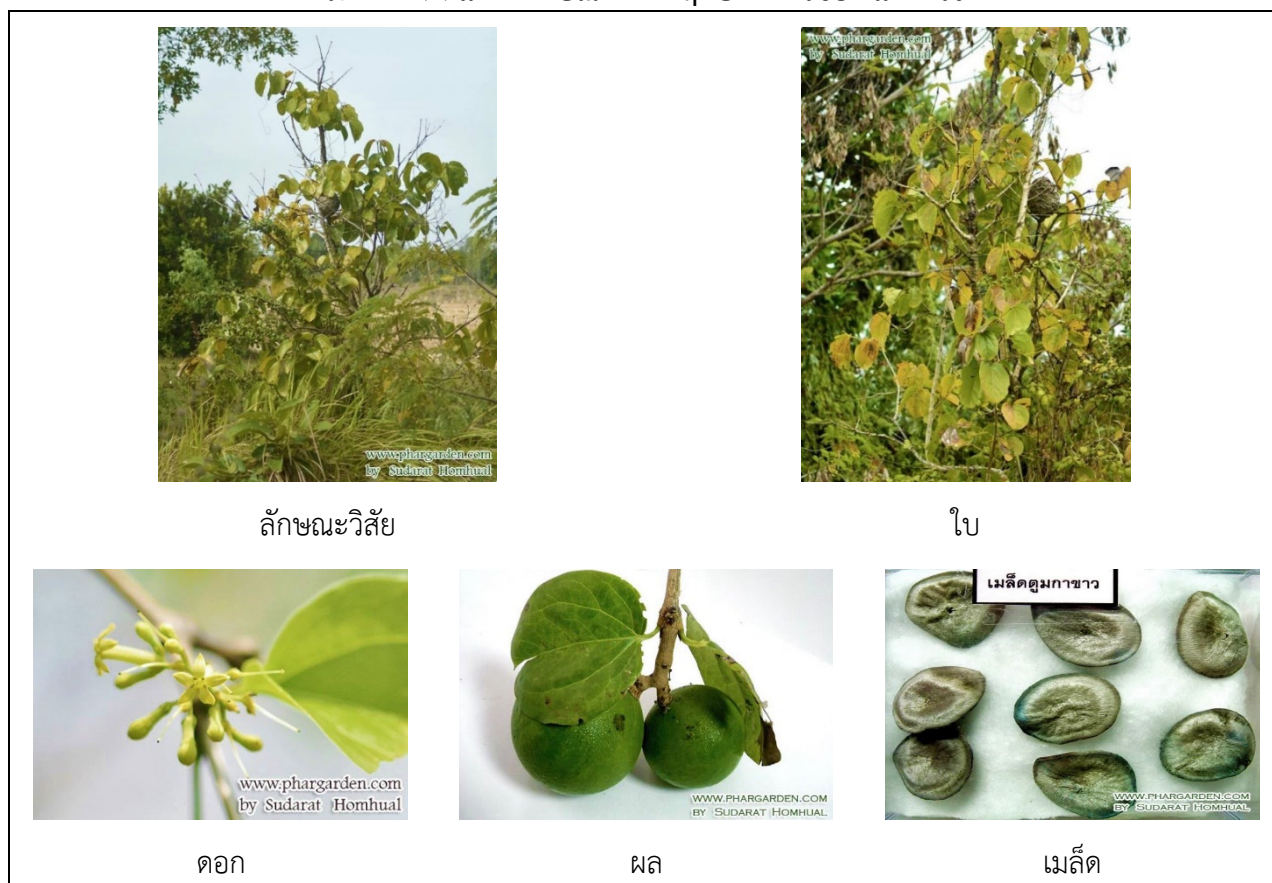
๒) ยาพื้นบ้าน ใช้ ราก ผสมกับต้นกำแพงเจ็ดชั้น รากชะมวง และรากปอดอ่อน ต้มน้ำดื่ม เป็นยาระบายต้น ต้มน้ำดื่ม หรือฝนทา แก้ปวดตามข้อ แก้อักเสบจากงูกัด เปลือกต้น รสเมาเบื่อ แก้พิษสัตว์กัดต่อย พิษงูกัด ผื่นกับสุราปิตผล และรับประทานแก้พิษงู ในกรณีแก้อักเสบจากงูพิษกัด อาจใช้สมุนไพรก่อนแล้วรับนำส่ง

โรงพยาบาล ผสมกับรำให้ม้ากิน ขับพยาธิตัวดีด เปลือกต้นผสมกับผลปอพราน และเหง้าต้องดองคลุกให้สุนัขกินเป็นยาเบื่อ

๓) ตำรายาไทย เรียกเมล็ดแก่แห้งว่า “โกฐกะกลิ้ง” ใช้เป็นยาขมเจริญอาหาร บำรุงหัวใจ ขับน้ำย่อย เมล็ด มีพิษมากต้องระมัดระวังในการใช้ ทางยา เมล็ดมีรสเมาเบื่อขมจัด บำรุงธาตุ บำรุงหัวใจให้เต็นแรง แก้ อัมพาต แก้อืดโรย แก้ไข้เจริญอาหาร ขับน้ำย่อย กระตุ้นประสาทส่วนกลาง บำรุงประสาท หูดจุก บำรุงเพศของ บุรุษ บำรุงกล้ามเนื้อกระเพาะอาหาร ลำไส้ ให้แข็งแรง แก้โรคอันเกิดจากปากคอฟิกการ ขับพยาธิ ขับปัสสาวะ แก้ พิษงู พิษตะขาบแมลงป่อง แก้ลมกระเพมในท้อง แก้คลื่นไส้ แก้ลมพานไส้ แก่ริดสีดวงทวาร แก้โลหิตพิการ ทำให้ ตัวเย็น แก้ลมคุดทวาร ขับลมในลำไส้ แก้หนองใน แก้ไตพิการ แก้เส้นตาย แก้เหน็บชา แก้เนื้อชา แก้กระษัย แก้ ปวดเมื่อย ราก รสเมาเบื่อ แก้ไข้มาลาเรีย ฝนน้ำกิน และทาแก้ชักเสบจากงูกัด แก่น รสเมาเบื่อ แก้ปวดเมื่อยตาม ร่างกาย ใบ รสเมาเบื่อ ตำพอกแก้ฟกบวม ตำพอกแก้แผลเน่าเปื่อยเรื้อรัง เนื้อไม้ เป็นยาแก้ไข้ แก้พิษร้อน ทำให้ เจริญอาหาร บำรุงประสาท แก้ไข้เซื่องซึม

• การใช้ประโยชน์อื่นๆ – เนื้อไม้ของต้นตูมกาขาวมีความหนาแน่น เนื้อแข็งจัด เมื่อนำมาตัดตากแห้งทำ เป็นฟืนหรือเผาเป็นถ่าน จะให้ ความร้อนสูงและติดไฟได้นานมาก จึงเป็นไม้เชื้อเพลิงชั้นดีที่ชาวบ้านนิยมในอดีต หรือนำมาแปรรูปเป็นของเล่น

ภาพที่ ๔๕ แสดงลักษณะทางพฤกษศาสตร์ของ แสลงใจ

ลักษณะวิสัย

ใบ

ดอก

ผล

เมล็ด

แหล่งอ้างอิง : ฐานข้อมูลสมุนไพรไทยเขตอีสานใต้ คณะเภสัชศาสตร์ มหาวิทยาลัยอุบลราชธานี. (๒๕๖๙). “แสลงใจ”. <https://phar.ubu.ac.th/herb-DetailPhargarden/๑๑๘>